

Naslov članka/Article:

Mediirati ali ne mediirati? To danes ni več vprašanje! (10 let uspešne mediacije na OŠ Srečka Kosovele Sežana)

*To Mediate or Not to Mediate? That Is No Longer the Question!
(10 Years of Successful Mediation at Srečko Kosovel Primary School Sežana)*

Avtor/Author:

Marija Štekar Košuta

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje 1-2/2021, letnik 52

ISSN 0350-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

MEDIIRATI ALI NE MEDIIRATI? TO DANES NI VEČ VPRAŠANJE!

10 let uspešne mediacije na OŠ Srečka Kosovela Sežana

To Mediate or Not to Mediate? That Is No Longer the Question!

(10 Years of Successful Mediation at Srečko Kosovel Primary School Sežana)

UVOD

Osnovna šola je svet v malem. Otroci vstopajo v šolske prostore v spremstvu staršev in skrbnikov, opremljeni s preteklimi izkušnjami druženja in učenja. Med številnimi sošolci in sošolkami preizkušajo svoje strategije, svoje znanje in iščejo svoje mesto v družbi. Ker so še neizkušeni, jih na tej poti spremlja učno in neučno osebje. Za organizacijo okolja, v katerem rastejo in se razvijajo, pa poskrbijo vodstvo, šolska svetovalna služba in državno omrežje. V varnem okolju pridobivajo učenci temeljna znanja in veščine, ki jim bodo pomagali pri odraščanju. Ljudje smo socialna bitja in se zato že v otroštvu vključujemo v družbeni sistem. Želimo uspešno razvijati svojo osebnost v sodobni družbi, biti socialno opremljeni in konstruktivno sodelovati pri iskanju skupnih rešitev.

Žal smo v družbi in šoli priča številnim pojavom nestrpnosti in nasilja, ki se izraža v odnosih med učenci, med učenci in učitelji, med šolo in starši ter šolo in okoljem, zato se je OŠ Srečka Kosovela Sežana odločila za šolsko mediacijo.

Mediacija je postopek, v katerem se osebe – medianti –, ki so v sporu, ob pomoči tretje osebe – mediatorja – pogovorijo ter ugotovijo vzroke njihovega spora, izrazijo svoja stališča, mnenja, zamisli, si zaupajo težave in strahove ter poskušajo najti ustrezno rešitev. V mediaciji prevzemata medianta odgovornost za razrešitev nastalega konflikta. Šolsko mediacijo izvajajo strokovno usposobljeni delavci med učenci, učitelji, starši in drugimi šolskimi delavci, vrstniško mediacijo pa izvajajo učenci med sabo.

NAMEN

Naša šola se že vrsto let trudi vključevati različne preventivne programe za preprečevanje nasilja, zato je že leta 2008 k sodelovanju povabila izkušeno pravnico Tanjo Pio Metelko, NLP Master Coach, mediatorko in voditeljico treninga. Ob pomoči sodelavcev je za celoten učiteljski zbor organizirala predavanja in delavnice, na katerih je predstavila problematiko konfliktov na šoli in njihovo reševanje s pomočjo mediacije.

Izoblikovali smo večletni projekt, s katerim smo želeli izboljšati medsebojne odnose v šoli oz. v razredu, pridobivati spretnosti za strpno sožitje in spoštovanje drugih, usposobiti otroke za prepoznavanje spornih situacij in jih naučiti uspešno reševati konflikte ter razvijati socialne veščine.

NAČRTOVANJE STRATEGIJE

Sežanska osnovna šola je potrebovala vsaj eno usposobljeno mediatorko, zato sem se v šolskem letu 2009/2010 odločila za 100-urno usposabljanje kot mediatorka in 50-urno kot šolska mediatorka pri inštitutu za mediacijo Concordia. Februarja 2010 sem pripravila 3-letno implementacijo šolske mediacije na naši šoli. Predstavila sem jo vodstvu in svetovalni službi, ki sta jo z navdušenjem sprejela in podprla. Dogovorili smo se tudi za prostor izvajanja mediacijskega procesa in analizo stanja z anketnim vprašalnikom.

Pred začetkom novega šolskega leta sem na uvodni konferenci učiteljskemu zboru predstavila šolsko mediacijo, rezultate ankete in triletni implementacijski načrt. Poskrbela sem za informacijo in predstavitev o tem učencem od 5. do 9. razreda ter staršem na roditeljskih sestankih.

Kmalu sem spoznala, da moram oblikovati mrežo sodelavcev, zato sem organizirala štiri 40-urna usposabljanja. S šolskimi mediatorkami smo maja 2013 v Vzgojni načrt vključile še mediacijo.

V letih 2016/2017, 2017/2018 in 2018/2019 smo organizirali vikend delavnice in dodatne učne ure za vrstniške mediatorje in tako dopolnili mediacijsko mrežo.

REZULTATI ANKETE

V šolskem letu 2009/2010 in 2019/2020 smo opravili dve anketirani. Prvo smo izpeljali med učenci, učitelji in starši, ker smo želeli vedeti, kako se spopadajo s spori in kako bi želeli, da bi jih reševali v prihodnje. Drugo anketo smo razdelili le učencem, ker smo želeli izvedeti, kakšne so njihove izkušnje z mediacijo.

Rezultati anket v šolskem letu 2009/2010

Učenci so ankete izpolnjevali konec šolskega leta, sodelovalo jih je 80 % od 5. do 9. razreda. 74 % učencev je izjavilo, da so se v razredu ali na šoli že kdaj znašli sredi spora, ki se je po navadi zaključil z umikom, sicer pa z grdimi besedami ali žaljivkami. Samo eden je reševal spor s pobotanjem. 56 % jih je rešilo sebi v prid le nekaj sporov, 23 % pa niti enega. Obe sprti osebi sta bili zmagovalki le nekajkrat v 47 % primerov, v 34 % pa nikoli, zato je bil občutek nezadovoljstva zelo pogost. Večina je spore želela reševati brez

pomoči. Če bi jo rabili, bi se najraje obrnili na razrednike in učitelje, na šolskega psihologa ali pedagoga, le redki pa na usposobljenega učitelja ali učenca. V veliki večini primerov so želeli reševati konflikt v namenskem prostoru brez prisotnosti sošolcev, po možnosti še isti dan.

Podobno anketo je izpolnjevalo tudi 62 % vseh učiteljev ter 177 staršev. Oboji so izrazili željo po pomoči pri reševanju konfliktov.

Večina učencev in učiteljev je priznala, da so se že znašli sredi konflikta in da spora niso rešili. Vse tri anketirane skupine so izjavile, da so le redkokdaj rešile konflikt sebi oz. obema stranema v prid. Med sporom želijo izraziti svoj pogled na težavo, hkrati pa po reševanju spora ohraniti dober medsebojni odnos. Vsi ti zaključki so me spodbudili k temu, da nadaljujem z dolgoročnim projektom.

Rezultati anket v šolskem letu 2019/2020

Zanimivo je, da je v primerjalni anketi iz leta 2019/2020 sodelovalo kar 90 % učencev od 5. do 9. razreda in še po desetih letih so skoraj vsi izjavili, da so se že znašli v konfliktu s sošolcem. Iz njihovih odgovorov izhaja, da jih 86 % mediacijo pozna in da mnogi menijo, da jim pri reševanju lahko pomagajo sošolci, nato razrednik in učitelji, medtem ko je večina učencev pred desetimi leti menila, da tovrstne težave lahko rešujejo le sami.

Petina učencev sedanje generacije je že uporabila mediacijo pri reševanju medsebojnih sporov in so bili s postopki, mediatorji in učinki zadovoljni. Pri samem poteku so uspeli izraziti svoje mnenje in svoj pogled na spor. V treh četrтинah primerov so sprti učenci po mediaciji popravili in ohranili dober odnos. Šolsko in vrstniško mediacijo so uporabili v enakem razmerju. Na vprašanje, katero obliko mediacije bi svetoval sošolcem, bi v enaki meri svetovali tako vrstniško kot šolsko.

KONKRETNI OPISI POSAMEZNIH AKTIVNOSTI

Šolska mediacija

Na šoli s skoraj 900 učenci in 80 učitelji je delo šolskega mediatorja zelo zahtevno. V veliko pomoč je lahko mreža sodelavcev in sodelavk, ki so opravili vsaj 40-urno predvideno usposabljanje. V šolskem letu 2011/2012 sem organizirala prvi sklop izobraževanj. Udeležba petih kolegic je bila skromna, a dosežena je bila pomembna prelomnica. Kogelice so takoj preizkusile uspešnost naučenih tehnik mediacije. Temu so sledila še tri usposabljanja, in sicer leta 2013/2014 (7 učiteljic), 2015/2016 (5 učiteljic in ena profesorica s slovenske višje srednje šole v Trstu) ter 2019/2020 (11 učiteljic). Med tem časom so nekatere usposobljene kolegice dobile redno zaposlitev na drugih šolah in zdaj pomagajo širiti kulturo mediacije tudi drugod.

Mediatorke so na programu usposabljanja spoznale in usvojile vse faze mediacije in več kot dvajset temeljnih tehnik, poglobile poznavanje konfliktov in čustev ter se konkretno preizkusile z nešteti vajami. Spoznale so, da je mediacija resno in odgovorno delo, ki mora potekati v določenih razmerah. Gre za vestne, strokovno usposobljene mediatorke, ki so učencem, učiteljem in staršem v veliko oporo.

V vseh teh letih je bilo opravljenih več mediacij. Vse so bile uspešne, razen ene, ki so jo prekinili starši. Ker je marsikatera šolska mediatorka tudi razredničarka, marsikdaj ne ponudi učencem mediacije, temveč se odloči za pogovor, pri katerem uporablja pridobljene veščine. V 1. VIO ter v 4. in 5. razredu mediacijo predlagamo učencu tako, da ga ustrezno nagovorimo, obenem pa o izbrani metodi seznanimo tudi starše. Otroka vključimo le z njihovim soglasjem. Starši imajo namreč pomembno vlogo pri motiviranju svojih otrok. V 5. in 7. razredu učenci podrobneje spoznajo mediacijo, saj je vključena kot učna vsebina, v 5. pri družbi, v 7. pa pri domovinski in državljski kulturi in etiki. Učenci v 3. VIO ne želijo, da bi se starši ali učitelji vtikali v medvrstniške spore, zato jim je pomoč šolskega oz. vrstniškega mediatorja bližja, predvsem zaradi zajamčene zaupnosti postopka.

Enkrat ali dvakrat letno potekajo pedagoška srečanja šolskih mediatorjev, na katerih pregledamo opravljene naloge ter načrtujemo dejavnosti v naslednjem šolskem letu. O vsem tem poročamo tudi vodstvu, učiteljskemu zboru in svetu šole.

Vrstniška mediacija

Oktober 2016 so učenci naše šole prvič obiskovali *vikend delavnico*, na kateri so spoznavali vrstniško mediacijo, raziskovali ter prek različnih iger širili svoja znanja na področjih komunikacije. Združili smo moči in vizije dveh osnovnih šol iz Sežane in Divače ter 7 mentoric. Poleg programa, usmerjenega v pridobivanje in urjenje veščin mediacije, smo mentorji intenzivno pogojevali medsebojno druženje in sodelovanje 29 učencev od 6. do 9. razreda v Rakovem Škocjanu. V delavnicah so spoznavali veščine neverbalne komunikacije in improvizacije, ki jih je strokovno predstavila gledališka igralka in mladinska gledališka pedagoginja Maja Gal Štromar. Ob tem so se pogovorili o vrstah konfliktov in njihovih značilnostih. Spoprijeli so se s koraki mediacije, aktivnim poslušanjem, prepoznavanjem čustev in povzemanjem. Pripravili so več scenarijev za konflikt med najstnikoma in rešitev s pomočjo dveh vrstniških mediatorjev, nato pa so se preizkusili v igri vlog in posneli prizore. Postavili so se v vlogo scenarista in režiserja ter izvedli zaplet in razplet konflikta. Sledile so socialne igre, pri katerih so preizkušali delo v skupini, spretnost pomnjenja in zaupanje.

Mentorice smo bile z učenci in izvedbo delavnic nadvse zadovoljne. Otroci so bili izjemno ustvarjalni, usvojili so veščine in pridobili pozitivne izkušnje pri konstruktivnem obvladovanju konfliktov v šoli in življenju.

Tridnevno delavnico smo ponovili še naslednje leto in leta 2018/2019, tokrat samo z učenci naše šole in od 7. razreda naprej. Program smo iz leta v leto bogatili in dodali pred odhodom dve *pripravljalni srečanja*, na katerih smo mentorji predstavili lastnosti vrstniškega mediatorja, načela reševanja konfliktov, komediacijo in pripravo na vrstniško mediacijo ter korake.

V naslednjih letih smo vrstniškemu mediatorjem ponudili priložnost za utrjevanje in nadgrajevanje svojega znanja s tremi enournimi *mesečnimi delavnicami*, na katerih so utrjevali preokvirjanje, zastavljanje vprašanj in pogajanje. Naslednje leto smo delavnice ponovili in dodali še simulacijo mediacije z igro vlog.

Izbira učencev vrstniških mediatorjev je potekala na podlagi predlogov razrednikov in učencev. Zaradi velikega zanimanja je število prijavljenih naraščalo iz leta v leto. Za najbolj

navdušene vrstniške mediatorje smo organizirali *mentorstvo šolskih mediatorjev*. Ker je bilo na šoli vedno več mediacij, smo poiskali nove ustrezne prostore, ki po predhodnem dogovoru z učitelji ustrezno služijo svojemu namenu.

Letos smo sestavili štiričlanske skupine vrstniških mediatorjev, vsako s svojim mentorjem, s katerim skupina ponovi postopek mediacije in opravi več pogovorov. Tako skušamo vzpostaviti mrežo vrstniških mediatorjev, ki si medsebojno pomagajo.

V šolskem letu 2019/2020 smo organizirali mrežo 10 mediatorjev mentorjev, ki skrbijo za 18 devetošolcev in 14 osmošolcev, ki so postali vrstniški mediatorji.

UČINKI

Razredničarke, ki so otrokom predlagale mediacijo, so opazile, da jim je po pogovoru odleglo in da so izboljšali medsebojne odnose. Pri pouku je delo lažje steklo in učenci, ki so imeli prej težavo s koncentracijo in učenjem, so pokazali napredek. Tudi nekateri starši so izrazili zadovoljstvo nad uspešno rešenimi večletnimi konflikti.

Učenci se prostovoljno vključujejo v postopek mediacije in so z dogovori zadovoljni. V nekaterih primerih ga tudi sami priporočajo sošolcem. Na podlagi refleksij mediantov ugotovljamo, da se jim reševanje konfliktov s pomočjo mediacije zdi »pošteno« in »dobro«, ker niso kaznovani po pravilniku, temveč imajo možnost nastali konflikt rešiti z medsebojnim dogovorom in s tem doseči skupni konsenz. Nastalo materialno ali moralno škodo učenci lahko popravijo, odnos med dvema pa se vrne v stanje pred konfliktom. Mediacijo pozitivno ocenjujejo tudi zato, ker lahko izrazijo svoja stališča, občutke in pretekle izkušnje z osebo v sporu oz. da niso takoj »obsojeni«, saj to bistveno vpliva na razumevanje konflikta. Med pogovorom se počutijo varne, saj jih ščitijo vnaprej določena pravila, predvsem pa zaupnost postopka. Pozitivne izkušnje razreševanja sporov ozaveščajo njihovo sprejemanje odgovornosti in krepijo njihovo samopodobo.

Vrstniški mediatorji in medianti so izrazili zadovoljstvo z uspešno izpeljanimi mediacijami. Pridobljene pozitivne izkušnje reševanja sporov so pripomogle k pozitivnejšemu vzdušju na šoli. Zavest o uspešnosti mediacije med mladimi raste, zato so v lanskem šolskem letu imeli njeno predstavitev na razrednih urah devetošolci. Izkazali so se za dobro podkovanе in prepričljive. Zanimive so bile tudi njihove osebne izkušnje.

REFLEKSIJE VPLETENIH

Ravnateljica Jadranka Mihalič:

Kot ravnateljica bi glede naše šolske mediacije rekla vse pohvalno. Izkazala se je kot učinkovita metoda reševanja konfliktov med učenci, učitelji in starši. Mediatorka Marija Štekar Košuta je z usposabljanjem še preostalih učiteljev in učencev vnesla v šolski prostor novo kulturo reševanja konfliktov. Veliko je prispevala tudi pri oblikovanju samopodobe, odgovornosti, osebnostne rasti in občutka pravičnosti tako pri učencih kot tudi pri učiteljih. Z mediacijo se je povečal občutek pripadnosti, prijateljstva in varnosti. V veliki meri je izboljšala šolsko klimo.

Šolska psihologinja Meta Pavletič Pieri:

Šolska svetovalna služba na osnovni šoli pokriva zelo širok spekter različne problematike in deluje na mnogih področjih. Šolska in vrstniška mediacija je prav gotovo obogatitev in pomoč pri spopadanju predvsem z manjšimi, lažje rešljivimi in nenasilnimi konflikti, ki nastajajo med učenci. V zadnjih letih na šoli opazujemo, da večina učencev ve, da na šoli obstaja mediacija. Marsikdo pove, da je to obliko pomoči že uporabil in da je začasno rešila njegov problem. Večina učencev ima z mediacijo dobre pozitivne izkušnje. V procesu svetovanja po navadi sami pridejo do uvida, da bi trenutno težavo lahko rešili z njeno pomočjo. Večina učencev ne potrebuje razlage, kaj je mediacija, še več, po navadi kar sami povedo, kaj to je, in nemalokrat se zgodi, da sprta učenca že v svetovalni službi prideta sama do sklepa, da bosta težavo rešila s pomočjo mediacije.

Šolska mediacija je zgled, kako se težave rešujejo na strpen in miren način, brez zmagovalcev in poražencev. Mediacija odpira vrata v svet otrokovih čustev, doživetij, oblikovanja lastne podobe ter v razumevanje sočloveka in vživljanje v drugega. Je nepogrešljiv del šolske stvarnosti in pomeni obogatitev za vse udeležence osnovne šole.

Šolska mediatorka in učiteljica slovenščine Katja Orel:

Izobraževanje za šolsko mediatorko mi je prineslo ogromno znanja, ki ga lahko uporabim pri mediranju, pa tudi v vsakdanjem življenju.

Sprva sem imela nekoliko pomislekov, saj sem bila prepričana, da so faze mediacije možne samo na papirju in izobraževanju, da pa se v realnosti, pri pravi mediaciji, vse ne izide tako lepo. Ko sem začela medirati, sem bila kar precej prestrašena, saj nisem vedela, ali bom uspela zadevo izpeljati do konca, a se je vedno vse dobro izšlo. Na koncu sem bila vedno zelo zadovoljna, otroci pa tudi, saj smo zadeve doslej vedno rešili. Ko pomagam učencem, da se pogovorijo, rešijo včasih tudi dolgoletni spor, sami pridejo do rešitve in so vidno zadovoljni, sem tudi sama vesela in se dobro počutim.

Učenci, katerim kot pomoč pri reševanju težav predlagam mediacijo, so večkrat skeptični. Včasih jim je treba malce dopovedati, da lahko kadar koli odstopijo, če jim kaj ne bo všeč oz. se počutijo nelagodno. Poudariti je treba tudi, da vse, o čemer se pogovarjamo, ostane med udeleženci. Ko zadevo še napišemo in podpišemo, pa so že v polni meri pripravljeni sodelovati.

Šolska svetovalna delavka Karmen Tavčar:

Na naši šoli smo mediacijo vpeljali kot enega izmed vzgojnih ukrepov v Vzgojni načrt šole. V vseh desetih letih delovanja je profesorica Mariji Štekar Košuta navdušila za mediacijo in izobrazila veliko število kolegic, tako da je postala eden izmed najpogosteje uporabljenih in najučinkovitejših vzgojnih ukrepov na šoli. Učenci mediacijo radi izbirajo in se je udeležujejo, saj prinaša pozitivne učinke v medvrstniških sporih v zadovoljstvo vseh vpletenih. Izjemno pozitivno je tudi dejstvo, da se nekateri naši učenci zadnjih razredov pod vodstvom mentorjev tudi sami usposabljujejo kot mediatorji. S svojim delovanjem že beležijo navdušujoče rezultate.

Šolska mediatorka in učiteljica matematike Tatjana Škabar Marjanovič:

Učiti pomeni učiti se! Kot učiteljica v razredu sem del pomembnega procesa, ki tudi mene bogati iz izkušnje v izkušnjo. Podobno doživljam mediacijo kot način reševanja konfliktov. Vsi se učimo, drug od drugega in drug ob drugem.

Včasih nas je strah, da težav ne bomo mogli ali znali rešiti. Sprašujemo se, kaj ima povedati vsak od nas in kakšne bodo reakcije. Začetno bojazen pa premaga zavzeto iskanje primernih vprašanj, povzemanje, iskanje rešitev, preokvirjanje. Vsi se po najboljših močeh trudimo najti pot do sprejemljivih rešitev. To je včasih zelo preprosto, včasih pa se moramo ponovno sestati, ampak z mediacijo smo vedno bliže ugodnemu razpletu. Učenci vsakič z velikim olajšanjem sprejmejo rešitev in mediacijo tudi pohvalijo. Kar nekaj učencev si je po pozitivni izkušnji želelo postati vrstniški mediator. O podobnih občutkih pred mediacijo in med njo me obveščajo tudi vrstniški mediatorji, ki jim kot mentorica pomagam.

Šolska mediatorka in učiteljica telesne vzgoje Katja Kovač:

Menim, da bi se morali z veččinami mediacije seznaniti vsi, katerih delo se nanaša na interakcijo z ljudmi. Spretnosti reševanja konfliktov so zelo dragocene za ohranjanje ali krepitev medsebojnih odnosov. Znanja mediatorja so nepogrešljiva tudi v osebnem življenju, ko smo kdaj priča sporom, nesporazumom ali obtožbam. Vsekakor izjemno uporabno znanje, ki bi ga priporočila vsakomur.

Vrstniški mediatorji Nika Grmek in Sara Lazarevski:

Z vrstniško mediacijo sva se podrobneje seznanili v 7. razredu, ko sva odšli na usposabljanje v Rakov Škocjan. Bila je lepa izkušnja, saj sva se naučili različnih načinov komunikacije in pomoči ljudem, ki bi radi rešili spor. Imeli sva že nekaj mediacij in občutek, ko dvema osebama pomagaš rešiti spor, je izjemen. Medianti so nama povedali, da zgodbo laže zaupajo svojim sovrstnikom, saj so tako bolj sproščeni. Občutek so imeli, da jih razumeva. Z izbiro so bili zadovoljni. Zdi se nama, da bo to znanje, ki sva ga dobili iz mediranja, uporabno vse življenje, ne samo pri mediaciji.

DOSEDANJA SPOZNANJA IN UGOTOVITVE

Mediacija ne bi bila tako uspešna, če je ne bi vodili prepričani in strokovno podkovani mediatorji, ki za to dejavnost žrtvujejo svoje proste ure in za vloženi trud ne pričakujejo denarnega plačila. Najbolj jih osrečuje občutek, da so lahko mladim pomagali miroljubno rešiti spor. To jim tudi daje moč, da kljub zahtevni in večkrat nevhvaležni službi učitelja in številnim obveznostim še najdejo čas za pristen in poglobljen odnos z učenci. Mediator spoštuje temeljna načela mediacije: prostovoljnost, zaupnost, medsebojno spoštovanje, enakopravnost mediantov, kompetentnost, nepristranskost, sporazumno rešitev in zakonitost. Mediator ne svetuje, ne sprejema odločitev, temveč spodbuja medianta.

Mediacijo morata najprej sprejeti vodstvo in šolska svetovalna služba. Le tako bo mediator mirno organiziral srečanja. Ustrezno mora biti predstavljena učnemu in neučnemu osebju, učencem, staršem in skrbnikom. Najbolj prepričljivo to naredijo šolski in vrstniški mediatorji. Da zadostimo tudi formalnim predpisom, moramo ustrezno dopolniti Vzgojni načrt šole.

Starši ob podpisu soglasja za mediacijo (lahko je to le enkrat za celotno osnovnošolsko šolanje njihovega otroka) zaupajo šoli in mediatorju, zato ne smejo zahtevati nikakršnih poročil, saj je mediacija zaupna. Isto velja za vodstvo, šolsko svetovalno službo in razrednike.

Če je šola velika, je nujno organizirati mrežo šolskih mediatorjev, ki se vsaj letno srečujejo in izmenjujejo svoje izkušnje, dvome ali predloge. V primeru dvoma lahko pokličejo supervizorja, v primeru zahtevnejših mediacij pa strokovnjaka, ki ga plačata medianta oz. šola. O delovanju šolske mediatorske mreže mora biti vsako leto oddano poročilo vodstvu, učiteljskemu zboru in svetu šole.

Vrstniška mediacija na osnovnih šolah mora potekati v paru pod mentorstvom šolskega mediatorja, ki poskrbi za pogovor pred mediacijo in po njej. Vrstniški mediatorji so še zelo mladi in neizkušeni, zato je zelo pomembno, da dobijo dovolj spodbude in podpore ter možnost iskrenega pogovora o svojem vodenju, dvomih in zaključkih. Mentorju sicer ne razkrijejo vsebine pogovora oz. sklepov, saj so vezani k zaupnosti, lahko pa z njim analizirajo svoje delo.

Mediacije potekajo pred poukom ali po njem. Med razrednimi urami lahko potekajo le z dovoljenjem staršev in učiteljev, je pa tako rešitev včasih bližja.

Šolski in vrstniški mediatorji morajo poskrbeti za dodatno nadgradnjo svojega znanja in se udeleževati raznih šolskih aktivnosti, na katerih predstavijo mediacijo in delijo z drugimi svojo izkušnjo. Zaželeno bi bilo, da bi strokovnjaki na področju mediacije oz. pogajanja prišli na šole posredovat svoje izkušnje in znanje. Vsekakor bi bilo treba poskrbeti za kontinuiteto vrstniških mediatorjev tudi na srednjih ali poklicnih šolah in univerzah.

V današnjih dneh je vse merljivo v urah, minutah in sekundah. Vse mora biti opravljeno čim prej, človek pa je težko merljiv. Koliko naj bo torej dolg pogovor z osebo, če jo želimo spoznati ali ji pomagati? Mediacije so lahko zelo kratke, če sta medianta za to, pa tudi daljše. Včasih potrebujeta medianta več srečanj, da sta z dogovorjenim zadovoljna. Vsekakor pa je na osnovnih šolah priporočljivo, da se medianta čez nekaj časa srečata z mediatorjem, da preverita, ali dogovorjeno drži ali pa se je medtem kaj spremenilo.

Šolske mediatorke menimo, da mediacija spodbuja pozitivno komunikacijo, osebnostno rast in razvoj, nalaga sprejemanje odgovornosti, poudarja pomen družbenih vrednot, krepi samopodobo in zmanjšuje nasilnost. Mediacija zmanjšuje duševno trpljenje prizadetih, vodi h konstruktivni komunikaciji, izboljšuje sodelovanje, utrjuje

samoodgovornost, ohranja dostojanstvo, krepi samospoštovanje, razvija pogajalske sposobnosti, širi informiranost, usposablja za samostojno reševanje konfliktov in razvija vzgojne komponente pri odraščajoči mladini.

Sposobnost reševanja konfliktov je ena od temeljnih veščin za kakovostno življenje posameznika v sodobni družbi. Namesto izsiljevanja, verbalnega in fizičnega nasilja ter groženj stopi v ospredje konstruktivno sodelovanje pri iskanju skupne rešitve. Vključitev obvladovanja konfliktov s pomočjo mediacije v šolski vsakdan pripravlja učence na življenje v družbi, zmanjšuje napetosti in je sestavni del psihološke podpore pedagoški praksi v šoli.

Prepričana sem, da bodo mladi, ki so izkusili šolsko ali vrstniško mediacijo, v prihodnje lažje izoblikovali pozitivne vzorce za reševanje težav, ki jih čakajo v življenju. Prej bodo storili prvi korak in ne bodo čakali, da to stori drugi. Našli bodo prave besede, s katerimi bodo osebo nagovorili. Preden bodo obtožili drugega, bodo pogledali vase, prepoznali svoja stališča, poiskali in zastopali svoje interese. Prisluhnili bodo sogovorncu, še zlasti če je prizadet. Iskali bodo resnico, ki osvobaja, in jo znali povedati ustrezno in spoštljivo. Ne bodo obtoževali in nalagali krivde drugemu, raje bodo spregovorili o problemu. Iskali bodo rešitev, ki bo zadovoljila obe strani v sporu.

VIRI IN LITERATURA

Metelko, T. P. (2018). Mediacijske tehnike in veščine. Ljubljana: PRO CREAThOR.

Schrumpf, F., Crawford, D. K., Bodine, R. J. (2010). Vrstniška mediacija, reševanje konfliktov v šolah, vrstniški priročnik. Ljubljana: Zavod RAKMO.

Prgič, J. (2011). Mediacija za otroke: konstruktivno reševanje konfliktov za otroke od 4. do 9. leta. Ljubljana: Svetovalno-izobraževalni center MI.

Prgič, J., Melanšek, M., Postrak, M. (2010). Šolska in vrstniška mediacija: vse, kar morate vedeti o mediaciji v šoli. Ljubljana: Svetovalno-izobraževalni center MI.

Prgič, J. (2009). Priročnik za učitelje in ostale šolske delavce: konstruktivno obvladovanje konfliktov. Ljubljana: Svetovalno-izobraževalni center MI.

Parkinson, L. (2011). Družinska mediacija. Ljubljana: Inštitut za mediacijo Concordia.